

VIKERKAAR

VICHVELIN

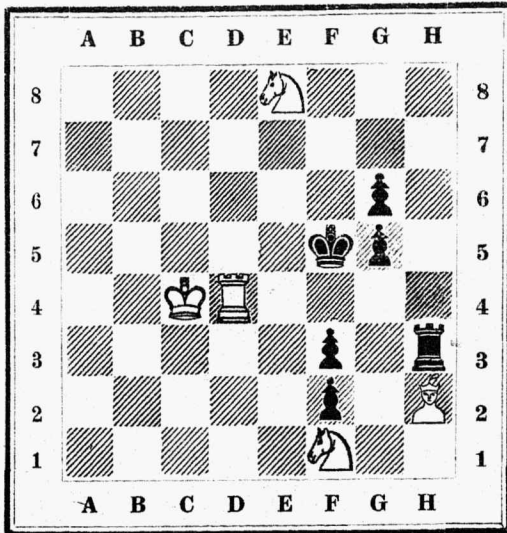
MALE.

Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne nr. 44.

Kokku säändnud V. Jürgens (Tartus).
„Vikerkaare“ originaal.

Mustad.

Valged.

Valged: K c4, V d4, O h2, R e8 ja f1.

Mustad: K f5, V h3, E f2, f3, g5 ja g6.

E = ettur = soldat.

Valged algavad ja annavad matt kahe sammuga.

Tallinna I reaalkooli 1923. a. malering,

millest käesoleval aastal on:

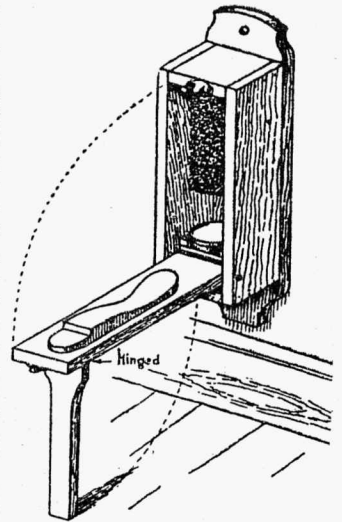
1. Pärnpuu — esimees,
2. Piilmann — laekahoidja,
3. Sihver — sekretäär.

Maleosakonna kirjakast.

„Valde“. Teie lahenduskatse ülesande nr. 41 kohta (1. L h4 — e7) on ebaõige, sest mustad vastavad O f4 — e5 (ohk — g5).

Saapapuhastamise kapike.

Kodus valitsegu kord. Kõige vähem korras seisavad meil küll saapapuhastamise abinõud. Ja tihti kipume seetõttu kooli hiljaks jääma, et saapaharja kusagilt ei leidu. Samasugune lugu juhtub saapamääre tootmisega. Seepärast valmistagem endile abinõu, kus kõik oma kohal seisaks. Seks on vaja $\frac{7}{8}$ pakust lauda, mõned kruvid, paar hinge ja naelu. Tagumise laua ja jalaseme kõverusi võib igaüks oma maitse järele valmistada. Kapikese üks kinnitatakse oma kohale kahe kruvi abil nii, et kruvid vabalt liiguksid küljelaudades, ukse aga olgu kruvi otsad tugevasti kinni. Kahe kruviga kinnitage kapike seina külge niisugusele kohale, kus ta tülik ei oleks. Kapikese osade mõõdud:

üks tagumine laud	$23\frac{1}{4} \times 6$	$\times \frac{7}{8}$	tolli
kaks küljelauda	$17\frac{3}{4} \times 4$	$\times \frac{7}{8}$	„
üks uks	$16 \times 4\frac{1}{4}$	$\times \frac{7}{8}$	„
kaks otsalauda	$4\frac{1}{4} \times 4$	$\times \frac{7}{8}$	„
üks jalgtugi	$13 \times 2\frac{3}{4}$	$\times \frac{7}{8}$	„
üks riiul	$4\frac{1}{4} \times 3$	$\times \frac{1}{2}$	„
üks jalaseme	$10\frac{1}{2} \times 2$	$\times \frac{7}{8}$	„
üks pakuke seks, et uks kinnipanemise juures liig sügavale ei vajuks	1×1	$\times \frac{1}{2}$	„
kaks pakukest küljelaudade külge kinnitamiseks seks, et riiul oma kohal püsiks	$2\frac{1}{2} \times \frac{3}{4}$	$\times \frac{1}{2}$	„

Küljed ja otsalauad ühendage naeltega, samuti kinnitage naeltega tagumine laud külgede ja otste külge. Saapahari võib riputada kapikesse väikese konksu otsa.

Ülesanne arvudega.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31	32	33	34	35	36
37	38	39	40	41	42	43	44	45
46	47	48	49	50	51	52	53	54
55	56	57	58	59	60	61	62	63
64	65	66	67	68	69	70	71	72
73	74	75	76	77	78	79	80	81

Arvud 1—81 tulevad ruutudesse nii asetada, et igas reas vasakult paremale, ülalt alla ja diagonaalides saaks 369.

Must-Mees.

Nr. 6.

Vastutav toimetaja: Ernst Raudsepp. * Tegev toimetaja: J. Neggo-Võsalo.
Väljaandja: Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.

1925.

Toimetus ja talitus: Tallinn, Pikk t. 2 (Päevaleht). Kõnetr. 17-96. Toimetuse kõnetunnid teisipäeviti ja reedeti kl. 1—2.
Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid ja „Päevalehe“ tellimiste vastuvõtjad.
Tellimishind: kuus postiga 60 mk., veerandaastas 180 mk., poolaastas 360 mk., aastas 720 mk. Üksiknumber 15 mk.

VASTUKAAL.

—Frédéric Boutet.

Ühel päeval oli Anton ta onu poolt, kes oli müürsepp, lossi juure kaasa võetud. Nad läksid sinna tööle; onu käes oli müüri labidas, poiss kandis onule vett ja liigutas gipsi; ta oli seda peaaegu terve oma väikese elu kestes teinud ja ei mõtelnudki midagi sääljuures, ja täna oli ta koguni õige rahul sellega, nüüd võis ta kõiki neid toredusi näha, millest külas räägiti.

Igalpool leidus natuke tööd: siin oli tarvis purunud müüri parandada, toidukambri pääl pidid hiire- hobusetallis rotiaugud kinni topitama. Hommikust pääle jooksis Anton väsimatult siia-sinna läbi aia, treppidest üles ja alla. Tema gipsist valgeks puuderdatud juus langes tal kuni selgete silmadeni, teravad küünarnukid olid end läbi tema laguneva särgi hõõrunud ja märjad jalad olid rasketes mehekingades, mis liig suured. Ta ruttas pumba juurest onu juure ja onu juurest tagasi pumbale ning tassis sääljuures vaevaga mõlema käega rasket veeämbrit, millega ta oma jalad märjaks tegi, sest ta oli väga väike ja nõrk; ehk ta küll täiesti kolmeteistkümmend aastat vana oli, näis ta vaevalt kümneaastane.

Rõõm, millega ta hommikul tööle asunud, oli pikkamisi lahkunud, et sügavale rahulolematutundele ruumi anda. Ta oli katsunud üht pilku nendesse suurtesse, toredasse ruumidesse heita, aga teenrid olid tal ukсед nina eest kinni löönud ja temale, kuigi viisakalt, siiski väga selgesti mõista anud, et temal siin midagi otsida ei olevat; et end lohutada, oli ta siis katsunud üht laulukest vilistada, kuid temaga oldi kurjalt riieldud ja kästud vait olla; lossi elanikud: isand, daam ja tema mõlemad lapsed olid õige lähedalt temast mööda läinud, ilma et, nagu näis, teda oleksid märganudki. Tema oli nende silmis väike masin veekandmiseks ja rohkem midagi.

Nii oli pikkamisi pääleõuna saabunud ja vaene väike poiss tundis end surmani väsinud. Ta tiris oma ämbrit pikaldasemalt ja pani selle aeg-ajalt maha, et läbi põosastiku oma pilku pargis arenevale elule heita. Lossi oli palju külalisi tulnud, keda ilusate, valjult tuututavate autodega sinna sõidutati; nad kõik kosutasid end toredas aias, pilvise augustikuu päeva rahulikus soojas õhus, mis roosilõhnast raske oli.

Suure puu all olid rohelised istmed laua ümber säetud; tõsised, peened isandad olid sinna bridšmängu*) juure kogunud, kusjuures nad mõnuga oma sigareid suitsetasid. Noored, kenad neid ja naised, kes oma õrnades kollakates linastes ehk valgetes pikeekleitides muruneidudele sarnanesid, hõljusid läbi varjuliste alleede ja mängisid kõiksugu vanamoelisi mängu, nagu sulgpalli ja rõngasmängu, et oma tennisülikondades noortele kavaleeridele võimalusi anda nende graatsiat imetlema.

Viis prisket, toredat last lõbustasid end kõiksugu mängudega perepoja valju juhatuse all; see oli tugev kaheksa-aastane poiss, kes pea sama suur oli kui Anton ja ilus kui noor jumal. Tal oli kuldne juus ja suured sinised silmad, aga jonnakas ja paindumatu iseloom. Kui keegi temale vastu julges rääkida, trampis ta jalgadega, vandus ja kirus kõige rumalamal viisil, ulus kui segane ja ärritas kõiki. Siis ruttasid ta vane-mad ligi, andsid ta õele ja mängusõpradele süü, kaisutasid ja suudlesid seda taltsutamatu poissi, kuna ta lõpuks nõus oli rahule jääma — kuni järgmise juhuseni.

Äkki märkas ta Antoni, kes ühest põosast kaetuna sulgpalli ja rõngasmängu jälgis. Käed taskus, aetas ta end sõna lausumata Antoni ette ja vahtis teda uudishimulikult. Anton punastas sügavalt teda katva gipsi-

*) Kaardimäng.

tolmu all, võttis oma ämbri ja läks hobusetalli, kus ta onu müüris. Kuldjuukseline laps järgis temale, uuris küna, müüri labidat ja gipsi, ka Antoni, kes väga häbenedes hakkas gipsi liigutama.

„Georgy! Kus sa oled, kallis? Tule, me läheme õhtuotele.“

Siis jooksis poiss ära. Anton jätkas oma tööd veel vähe aega; siis jäid ta liigutused pikaldasemaks ja jäid varsi päris ära, ning onu, kes kusagil nurgas suure augu parandamisega ametis oli, kuulis äkki tasast salapärast häält. Imestades pööris ta enda ringi. Anton lamas vastu müüri, õlega kaetud maapinnal; tema mõlemad käsivarred toetusid kivile ja pää lamas kätel; ta hingeldas ja nuttis päris valjusti ja sarnase meelheitva ägedusega, et terve ta õrn keha värises ja võpatas.

„No, noh, Anton, mis sul siis meele tuleb? Mis sul viga, miks sa nutad?“ küsis onu temalt päris üllatatult.

Aga selle asemel et vastata, nuuksus Anton veel ägedamalt.

„Oled sa endale häda teinud?“ küsis müürsepp rahutult ja katsus teda üles tõsta.

Antoni vilets särgikene rebenes selle katse juures ülalt alla ja väike pööris tema poole oma pisaraist ülejutatud näo.

„Ma pole endale häda teinud,“ kogeles ta, „ma olen... ma olen...“

Aga sellele, mis teda tõsiselt rõhus, ei suutnud ta sõnades mingit väljendust anda. See oli rõhuline südames, mis end tundide viisi temas ette valmistanud, see oli äkiline arusaamine, et kõik see maapäalne toredus, mis ta täna näinud, teistele ja mitte temale määratud: rikas maja, tore aed, ilusad riided, mängud, maitsevad söögid, õrnad vanemad ja suudlused noortelt ilusatelt tütarlastelt... Need olid tema rebenenud särk, tema kõvad, suured kingad, liig raske ämber, tema väsinud, valutavad käed, mis teda rõhusid. Ta oli veel liig väike, et osata vastu võtta, liig väike, et endale aru anda — ta nuttis ainult — nuttis ja nuuksus ilma, et ise oleks mõistnud, miks...

Onu põlnud kuri inimene, tal oli koguni teatud arusaamine Antoni murest, sest ta ei lõonud teda, et jälle

mõistuse juure tagasi tuua. Osavõtlikult silitas tema krobeline tööliiserusikas üle Antoni väikeste, pisaratega niisutatud põskede.

„Ja, jah, need on ju rikkad inimesed,“ oli kõik, mis ta ütles.

Siis tuli vaheaeg.

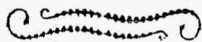
„Sinu särgike on katki,“ arvas siis müürsepp hääsüdamlikult. „Ma ostan sulle, kui pühad tulevad, uue. Hallo, mu poiss, võta oma ämber, töö ootab.“

Anton neelas oma pisaraid ja võttis ämbri, mis pea sama suur oli kui ta ise ja raskelt tema väsinud käsi vajutas. Ikka veel värisesed läks ta hobusetallist ja pööris pumba poole. Oma väsimusest hoolimata tegi ta ringkäigu, et mitte liig lähedalt puude all kaetud lauast mööda minna, mille ümber nüüd terve seltskond oli kogunenud; kui ta aga oma koorma all ähkides tagasi tuli, keeras ta ometi lähemat teed.

Sääli tõusis äkki valju kisa lauasoleva seltskonna keskel. Oma ämbrit ühe müüri taha asetades peatus Anton silmapilguks. See oli väike kuldjuukseline lemmik, kes koleda etendusega valmis sai. Kohkunud küllaliste ringi keskel, kes siiski viisakusest vaiksivad, vähkres poiss valjusti uludes ja karjudes ning lõhkus käte ja jalgadega oma ümber. Asjata katsusid tema ehmatanud vanemad teda üles tõsta ja rahustada; hull vihast tõukas ta nad hoolimatult tagasi ja kordas ikka ainult nuuksudes ja uludes:

„Ma ei taha shokolaadi! Ma ei taha kooki! Ma ei taha endale ponit! Ma ei taha mänguasju! Ma ei taha teist midagi kuulda. Tahan suurt küna ja siis väikest labidat ja siis lupja, et sääli ringi segada nagu see väike poiss. Tahan müürsepakas saada, päris tõesti!...“

Ühe silmapilgu seisis Anton päris segaselt sääli. Ta ei uskunud oma kõrvu; see metsik kisa kestis aga ja väike kurjus ei tahtnud end lasta rahustada. Siis ajas Anton end üles, haaras oma raske ämbri, mille koormat ta äkki enam ei tunnud ja, hoolimata oma halbade kingadest, oma rebenenud särgist, sammus ta uhkelt ja kõrgele tõstetud pääga noorest, vihastest, rikaste vanemate ebajumalast mööda, kes temale täis kadedust järele vaatas.

Unistatud õnn.

Paul Blau järele H. Valma.

„Oh emake, kui saaksin ma
ainult kordki sõita kahe hobusega, —
ainult kordki toredas tõllas sääli, —
kuldressides kutsar puki pääl!
Mu rõõm siis oleks küll otsata;
end tunneksin olevat kuninga!“

Poiss unistab, ning rõõmuga
ta silmad hakkavad särama;
põsed hõõguvad, süda lööb raskesti. . .
Ema vastab: „Mu vaene lapsuke!
Et tõlla ja hoostega uhkustada,
seks peaksime rikkad olema.“

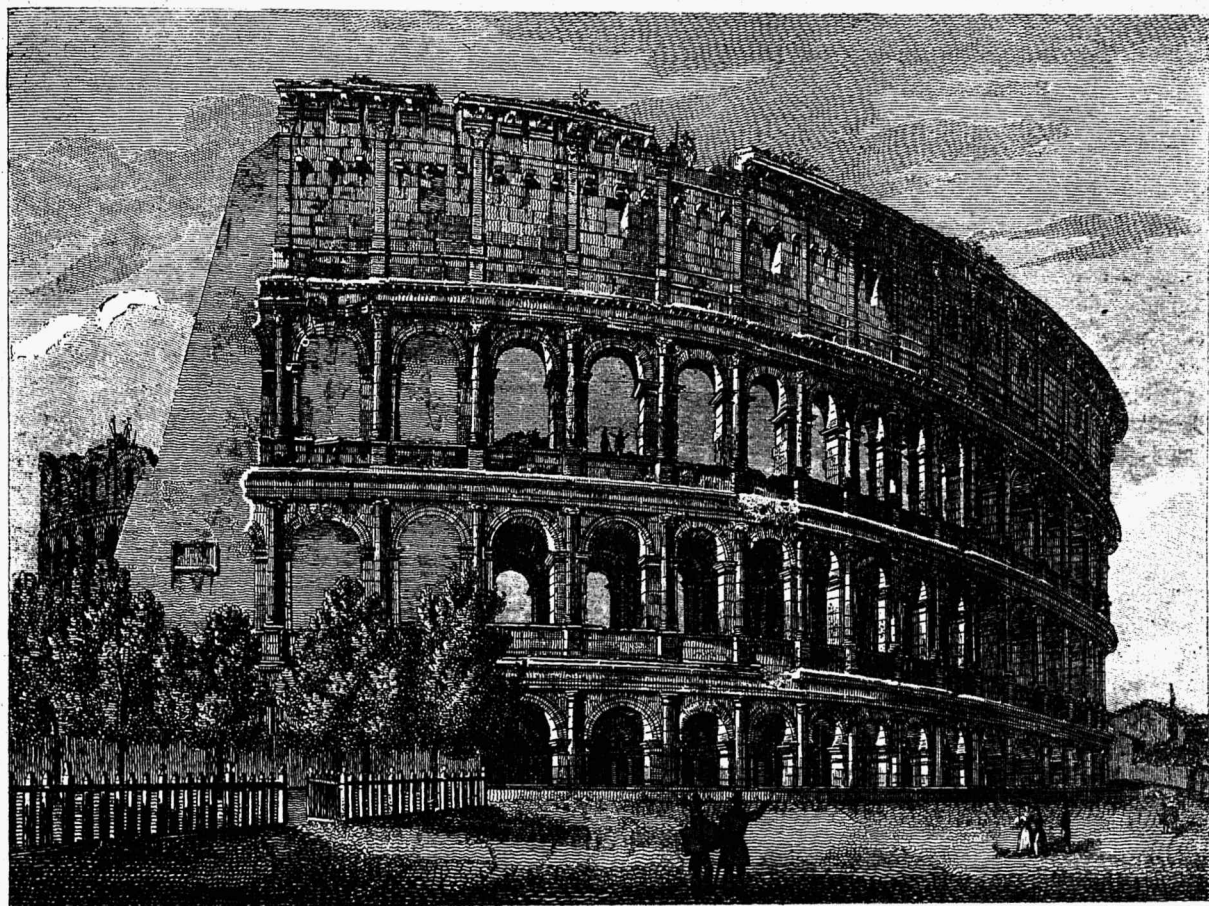
Kaks musta hobust on tõlla ees
ja pukil üks tõsine, tressides mees.
Poeg puhkab kesk tõlda — kirstu sees
ja ema käib järele — silmad vees.
Rong läheneb surnuaiale. . .
Su soov on täide läind, lapsuke!

POMPEI.

H. Valma.

Pompei on asutatud umbes 700 aastat enne Kristuse sündi. 63. aastal sai ta maavärsemise ja Vesuuvi läbi tublisti kannatada, ehitatj aga küires korras jälle üles, kusjuures ta ehituste pooldest pea täiesti Rooma keisririigiaegse stiili omandas. Välimuselt on linn umbes ovaalikujuuline, ümbritsetud müüriaga, mille pik-

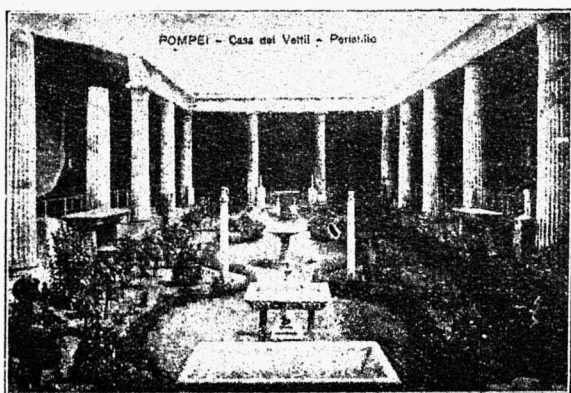
dele. Veevärk on linnas olnud korralik, seda tunnistab praegu veel siin-sääl alleshoidunud tinatorustik. Tänavade poolt saab maja sisesse vaevalt pilku heita; roomlased armastasid oma elamute sisesse kutsumatute silma eest peita, seepool omavahel olles olid nad aga kõiges seda avalikumad. Suuremail ehitistil olid

Kolosseumi varemed. Rooma tsirkus, ehitatud Vespasiani ajal, milles märtrisurma kannatasid esimesed kristlased. Ülesvõtte vanast gravüürist.

kus on üle 2½ kilomeetri. Tänavad, mis sillutatud suurte siledasti väljaraiutud laavakividega, on kitsad, äärtel kõrgete kõnniteedega. Kesk tänavaid on kõrged kiviastmed; need olid tarvilikud üle tänavate minemiseks suurte järskude vihmade puhul, mil vihmavesi mööda tänavaid voolas jõena. Kitsaste tänavate ja nende kiviastmete tõttu pidi vankriga alati üht ja sama joont mööda sõitma, ja sellest on ajajooksul sillutus-kividesse kulumud sügavad rattarööpad. Hooned on ehitatud enamasti kergest kivimaterjalist, ainult suured avalikud hooned, nagu templid ja teatrid, on massiivsemalt ehitatud; ja kõik on nad olnud enamasti ühekordsed, ainult harva osaliselt kahekordsed, kusjuures pealmine kord oli pääasjalikult teenijaskonnale ja orja-

vastu tänavat ärruumid. Need olid harilikult lahtise esiküljega, nii et tänavalt otse leti ette võis astuda. Väga palju oli nende seas veinikauplusi, „bodeega'sid“, nagu kohalikud juhid neid nimetavad. Neis müüdi veine lahtiselt, otsekohe leti ääres joomiseks, nagu nüüdki lõunamaal. Pärts eluruumid ise on majades kaunis väikesed, seda avaramad on aga tiikide, purtskaevude, marmorkujude ja lillepöösastega kaunistatud õued, sest sooja kliima tõttu viideti suurem osa aega neil õuedel. Elamute seinad on rikkalikult kaetud freskomaalidega, mille aine võetud enamasti vanemast ajaloost ja Greeka müütoloogiast. Palju seinamaale on kinni kaetud või nende juure viivad ukсед lukutatud, sest et nende taga leiduvad pildid kõlbustunnet haava-

Endise Pompei maja sisehoov.

vad. Vahid ja juhid näitavad neid siiski ja teenivad sellega omale lisa jootraha. Üks majadest on täiesti endises kujus korda säetud, nii et meil selles selge pilt on vanade roomlaste elamuist.

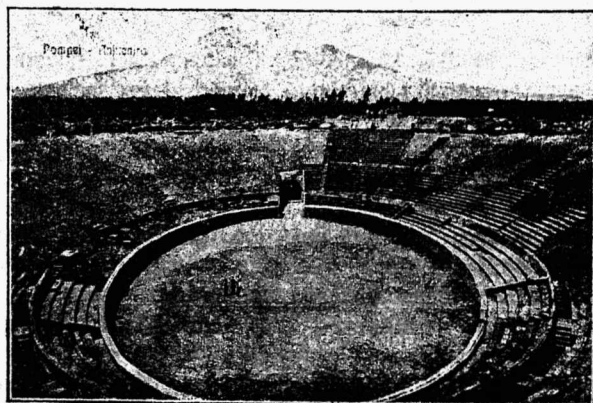
Eristist hoolt ja huvi pühendati vanasti avalikkudele platsidele ja hoonetele. Forum, avalik plats linna südames, mida ümbritsesid templid, teatrid ja muud avalikud ja kenamad hooned, oli Roomas iga linna tähtsam koht, kus esines kogu avalik ja ametlik elu. Eriti tähtis oli Rooma linna foorum, aga ka Pompeis oli foorum kaunis kena ja suurepärase. Ümbritsevate suurte hoonete ja templite varemud ning foorumi piiravate marmorsammaste rida annab kohale auväärse ilme. Säälsamas ümbruses on ka kaks antiik teatrit — suur ja väike, esimene 5000, teine 1500 istekohaga, sisse säetud kõige toreduse ja kõigi mõnusustega. Provintsilinna kohta, nagu Pompei, ikkagi väga tähelepanuväärne, sest kus on meie päevil 20.000—30.000 elanikuga linnas säärsed teatrihooned. Ja see pole veel kõik: linna serval oli veel suur amfiteater ehk tsirkus, mille lahtikaevamise tööd just praegu kästi. Sääil võisid etendusid vaadata pea kõik Pompei kodanikud korraga!

Kogu lahtikaevatud osa linnast on jagatud omakorda jälle osadesse, tänavad on varustatud nimedega ja majad numbritega, nii et plaani järele praegu vanas Pompeis sama kergesti õige koha võib leida kui igas moodsaski linnas. Paljudest majadest on teada, kelle omad nad kord on olnud. Nii on teada, et väljaspool linnamüüri asuva Haudade tänava ääres oli Rooma kuulsa kõnemehe Cicero suvila. Üldse oli sääil asuv suvilate linnaosa üks kenamaist kogu ümbruses, suurepärase loodusliku ja toreda kaugeleulatava väljawaate tõttu. Seepärast armastasidki sääil Rooma suurriigid oma vaba aja veeta. Viimase asjaolu tõttu on ka seletatav kohalik harilikust provintsilinnast veidi kõrgem kultuur. Kui maha arvame praegusaja kõrgema tehnika, siis poleks kaasaegsel kultuurinimesel olnud vanas Pompeis sugugi igav, mõnesuguseid mõnususi oleks tal olnud veel tänapäevast küllaldasemalt. Nii mõndagi tuttavat joont leiame toliaegsest elust. Valmistite puhul tehti laialdast kihutustööd, ärid tegid reklaami, koolipoisid kritseldasid siledalle majaseintele sõega oma ülesandeid ja suurte luuletajate salmikuid, naljahammast kirjutas oma sõbra majaseinale: „Oma suureks siidame-

valuks kuulsin, et sa surnud olevat — ela hästi.“ Teine jälle soovitas kriidiga seinale kirjutades: „Mine ja poo end üles!“ Majaperemees kirjutas oma maja väravale: „Siin pole kohta laiskvorstidele; päevavargad koristagu end siit!“ Umbes samuti kui meie alevi majaperemees oma väravale lauakese üles lööb mõne sarnase päälkirjaga nagu: „Sila on hobuseid kinni kõlta kõvasti keelatud.“ Roomlane ainult ütles seda palju huvitava-mal kujul. Rändav juut, kõlke seda toliaegset elumõllu vaadates, ei suutnud end tagasi hoida kusagile seinale kirjutamast: „Soodom ja Komorra“. Et kristlaste kiisumus rahva seas populäärne oli, näitab tuntud neroaegne kristlaste ähvardus ja pilkelause ihe maja seinal: „Tunne rõõmu tules, kristlane!“ — Kõik juhulikud, veidi ulakadki kritseldused, kuid iseloomustavad meile hästi toliaegset elu.

Enne aga, kui sellest surnud linnast lahkume, kohtame ka veel selle kodanikkude endiga. Nimelt on üks ruum Pompeis sisse säetud muuseumiks, kuhu on koon-datud kõike kohalikku lahtist muinsusvara niipalju, kui see juba varemini kohalt pole ära veetud suurlinnade muuseumidesse. Sääil kohtamegi Pompei auväärt kodanikke.

Tol õnnetumal hukkuispäeval sattus osa Pompei kodanikke nii tiheda laavamassi alla, et nad sihmapiik-selt maeti ja kohal päästmatult hukkusid. Tuhande ja sadade aastate jooksul on neist kõik see, mis oli ajalik ja muld, jälle mullaks saanud, mattev laava aga kivines maetu ümber täiesti loomutruult ja täpselt viimase vormidele, nii nagu tänapäev võetakse esemeilt täpsed gipsivorme. Pääle algkuju kõdunemist moodustasid need tühjad laavaõõnsused suurepäraseid vormid, milles pääle nende leidmist valati gipsi ja nii saadi kõigis üksikasjus täpsed jäljendused õnnetumast algkujudest. Need gipsinimesed ongi nüüd näha Pompei muuseumis. Nad lamavad sääil mitmes seisendis, just nii nagu nad surmasilmapilgul jäänud. Keegi naine on katsunud oma rahakotti päästa, sääiljuures aga laava all hukka saanud ja demonstreerib meile gipsivalatult oma viimast soovi praegugi — rahakott kramplikult käte vahel. Keegi mees on surma saanud käsipõseki seistes ja seisab sääil tänapäevgi nii. Ühes kohas on kaks inimest teineteise juures lamanud, teises kohas on koer laava all surres kõssi kiskunud, — kõigi nende gipsikujusid

Praegu lahtikaevatav amfiteater Pompeis.

näeme nüüd sääl muuseumis kõigis üksikasjus, mille järele nende surma traagikat endale kaunis täielikult võime kujutleda.

Mitte kõiki hukkunud ei saanud gipsi valada, paljud leiti luukere kujul, mille seisendist ja iimbrusest ka mõndagi nende viimaste eluhetkete üle võib otsustada. Sääl oli ema luukere, väikese lapse luukere käel ja teine suurem hoiab ta ümbert kinni. Lapsed olid viimases hädas ema juurest abi otsinud. Kellegi majaomaniku luukere lamab, majavõtmed käes, tema kõrval orja luukere rahakotiga. Nad olid põgeneda tahtnud, kuid ikkagi tuhavalingu alla sattunud. Keegi naine oli oma ehtekastist veel põgenemisel mõnda armsamat asja tahtnud kaasa võtta, kuid tema luukere leiti kasti eest; ta suri oma armsamate asjade juure. Ühes suures härrasmajas leiti terve arvurikka perekonna luukered üheskoos. Rohkesti inimesi oli mere ääre põgenenud, et laevadele pääseda, kuid juba olid viimased ankrud hliivanud ja enda päästmiseks kaugele merele purjetanud; pettunud pompellasi aga tabas kaldal ikkagi mattev tuhapilt; nad kõik leidsid lämbumissurma. Paljud olid põgenedes midagi ühes võtnud, olgugi, nagu säärase paanika puhul tihti juhtus, hoopis tähtsusetuid asju.

Ka näljasurma on sel puhul mitmed surnud, nimelt kõik, kes tugevaise kimmiseisse hoonetesse jäid. Nii leiti vangiruumist luukeresid, kuna ühes majas olid naise kondid mööda tuba laiali; säälsamas oli ka koera luustik. Selgus, et koer suures näljas oma perenaise laiba puruks oli rebinud. Keegi majasse suletu piiüdis kirvega seinu läbi raiudes välja pääseda, kuid enne sille jõudmist lõppes ta jõud. Kõike seda toleaeegse õnnetuse traagikat näeme ja tunneme kaasa nüüd, ligi

2000 aastat hiljem. Ja nii see juba kord on: Kõik need väärtused, mida väljakaevatud Pompei melle nüüd pakub, on võimalikuks saanud ainult hulkade kannatuste ja surma tõttu. Haudadel tärkab alati uus elu. Kannatused ja rõõmud, mis on nii reljeefsed ja tuntavad üksiku inimelu kestes, kaotavad aastatuhandete perspektiivis oma valusad teravused ja muutuvad iheks suurelt ja laialt lainetavaks eluks, — eluks, mille iheks oluliseks osaks on uut elu ja tärkamist ettevalmistav surm. Ärge m siis saagem liig tundeärritatuks kadu nähes, vaid virgugem ikka uue elu ilust ja võlvusest. Päälegi, kui meie pääkohal paistab Itaalia päike nii sädelevalt ja soojalt!

Jälle lõikame raudteel läbi Neapeli ülikena ümbruse maastikest Vesuuvi jalal. Praegu olime näinud ta hävitustööd ja nüüdki puhub ta oma harjalt ühetasaselt välja suuri suitsupilvi. Kuid ei saa ta pääle siiski olla vihane: ilus ja armas on ta siiski, kõige armsam veel neile, kes igapäevases hädaohus otse tema külgedel oma suurepäraseid, võrratumaid viinamägesid harivad! Ta võtab palju, aga ta annab ka rikkalikult. Ja igakord on pääle hävingut ja surma tekkiv uus elu ikka endisest väärtuslikum ja ilusam!

(Lõpp.)

Eleegia.

Juhan Jaik.

Lill eile veel õitses, nüüd murtuna maas;
Lill eile veel õitses, nüüd tühi on vaas —
Ei kohtu nad taas!

Veel eile ta särale kaunima löi,
Kuid, muretu, südamel veriseks löi,
Nüüd kurta veel võib.

Miks küsida, kaevata, milleks kõik nü
On õitseäeg mööda, kõik kaduvasst prii —
Ta valu ei vii.

Ta kurbuse varjabki südamel...
Surm hiilib ju hämarusvarjudes
Ta silmade ees.

Kaob lootestki jäädavalt igatsusrand,
Kuid tuhmund silmi on särama pand
Suur andeksand.

SANDRO BOTTICELLI 2 KUULSAT PILTI.

Itaalia renessaansaja geniaalne kunstnik, „meie Botticelli“, nagu teda nimetab Leonardo da Vinci oma manuskriptides, mainides teda kunstnikest kui ainust nimepidi, on aastasadade unustusest viimasel ajal jälle eriti ärgeanud ellu. — „Me ei tunne Sandro Botticelli elu,“ ütleb P. Muraatoff, „ja eales ei saa tundma seda naist, keda ta armastas. Aga tundes Simonetta ja Giuliano armastust, tundes ta pilte, mõistame ta armastust.“

Armastus valitses tol ajal maailmas. Giuliano ja Simonetta armastus sai tähtsaks sündmuseks tolele aastasajale ja Botticelli võlub meie silmi ette selle püha mälestuse. Kas polnud see tõesti ilusam armastus maailmas! Ta ei kestnud kuigi kaua ja lõppes mõlema surmaga. Simonetta Cattaneo, pärit Geenuast, saabus Florentsi ühes oma mehe Marco Vespucciga aastal 1469, suri tiisikusse aprillis aastal 1476. 26. aprillil 1478 lan-

Hertsog Giuliano del Medici,

Itaalia kunstiedendajate kuu sa perekonna üks liige, kelle langemise järele kandis leina kogu Itaalia noorsugu.

Simonetta Vespucci,

Giuliano del Medici armastetu. (Riietus ja frisuur on tüüpilised Itaalia renessaansi aja moele.)

Paremini võib mõista Botticellit, kui tuletada meele aega, millal ta elas ja inimesi, kes teda ümbritsesid. See oli suurte ajalooliste sündmuste eel: Savonarola ja võõraste rahvaste pääletungimine Itaaliale selle suurimaks hädaks. Sarnased hädad kunagi ei tule üle öö. Eelaimdus neist, mis juba hulga varem nagu hõljuks õhus, paneb kahvatama paled, muudab ebakindlaks naeratused, rahutumaks pilgud. Ta segab mõistmatu kurbuse rõõmudesse, ja rõõmud saavad sest veel intensiivsemaks. Ta vabastab asjade püsivusemõistest, teeb liigitused kergeks, nagu jälgi jätmatuiks. Ta alati tuletab meele surma, ja kogu elu, terve maailm paistab armsam ja kõlavam. Nautimine vaheldub momentidega täis mõtlemist, imelik igatsus nagu valdab kõike, ja isegi „Voorused“ Pollaiolo allegooriais langetavad päid kui kahetsedes patuse õnne lühikest kestvust.

ges Giuliano Medici palgatud mõrtsuka noa läbi Florentiini kirikus Pazzi vandeseltsi ajal.

Kui Simonetta Cattaneo tuli Florentsi, oli Botticelli kakskümmend viis aastat vana, ta oli praegu lõpetanud oma esimese suurema töö. Giuliano surmaaastal oli ta juba kuulnud kunstnik, „Pallada“, „Venus ja Mars“, „Primavera“ ja paljude muude tööde autor. Need aastad täitsid ta õnnerikkamaid aegu, neis mõõdus ta noorus. Simonetta ja Giuliano silmade all sündis Botticelli geenius, ja võib olla seepärast sai see noor naine ja too jumalik noormees talle kõige lähemaiks ja kallimaiks inimesteks. Ta kunst on täis esmalt neist endist, siis nende mälestusist. Simonetta nagu on Botticellile naise veetleva armsuse lämbumatuks altikaks. Ja Giulianot ei saa ta iialgi unustada. Tema portreed on täis sügavat rasket kurbust. Ta kahvatu pale mahapöördud

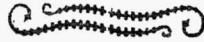
pilguga ja mõruda joonega ümber suu on igavesti ühendatud Botticelli loominguga.

Kõigist kunstnikest, kes on kirjutanud Botticellist, määrab Bernson kõige täpsemalt ta kunsti geenuse. Ta nimetab teda joones suurimaks kunstnikuks kõigist, kes kunagi olnud Euroopas. Liinide rütm on see, milles on suur Botticelli, ei kellegagi võrreldav. Oma elu 30- ja 40-aastates lõi Botticelli kõige ilusama pildi, mis

olemas maa pääl: „Veenuse sündimine“ merevahust. See on liiniate ilu täiuse saavutamine, sõnule säädinatu, muusikas väljendatatu geniaalne kunstiteos.

Mis teeb Botticelli meile omaseks, see on ta rahutu hing, ta intellektuaalsus, ta vaimline üleolek, mis teeb hinge kergeks, voolavaks, värvitu leegiks. Ta oli üks neist esimesist uue inimkonna teadlikkuse kunstnikest.

P. Muratovi kogust „Pildid Itaaliast“.

MIKS ON VERI PUNANE?

Juhan Klein.

Vanade inimeste õpetuse ja kombe järele hoitakse meil rõugehaigeid pimedais tubades. Ka sarlaki ja leetrite puhul kaetakse aknad riidega, Ungaris ja Balkanitel mähitakse säärased haiged punastesse vaipadesse. On's see kõik ebausku? Nähtavasti mitte. Sest ka arstid on leidnud valgusel nimetatud haiguste käigu pääle halva mõju olevat. Pandi näit. tähele, et rõugehaavad mädanevad harilikult valgustatud toas palju kauemini kui punase paberiga tapitseeritud toas. Naistele, kes ju harilikult valgust läbilaskvamaid riideid kannavad kui mehed, jätab rõugehaigus suuremad armid kui meestele, — eriti käsiivartele. Ka teab igatiüks, et näol, mis valgusega kõige enam kokku puutub, rõugearmid iseäranis suured taotsevad olla. Ilmasõja ajal leidis Helveetsia füsioloog Ries, et ka harilikud haavad paranevad täielises pimeduses ja punases valguses hoopis paremini kui harilikus valguses. Jood, sarlakipunane ja punane pellidoolsalv osutusid hääde haava kinnikasvatajatena.

Nagu harilik valgus nimetatud haiguste paranemist takistab, samuti takistab ta ka mitmeid harilikke eluavaldusi. Ries leidis, et seedimisprotsessid toimuvad pimeduses hoopis kiiremini kui valguse käes. Ka punane valgus ei mõju pahasti. Edasi on teada, et taimed kasvavad peamiselt öösel — pimeduses. Leiti, et sama maksab ka loomade kohta. Just rakkude jagunemisprotsessi teeb valgus võimatuks. Seda pandi tähele muuseas üherakuliste loomade juures, kelle paljunemisprotsessi tahteti tugevasti valgustatud mikroskoobi all fotografeerida. Valgus mõjus niivõrd masendavalt, et rakud surid, — oma saladusi nad välja ei annud... Kuid selgus, et mitte kogu valgus ei ole elule kahjulik, vaid ainult ta sinised, violett ja ultravioletid kiired. Punased ja kollased kiired ei avaldanud eluprotsesside pääle mingisugust halvat mõju. Punase valguse käes lubasid üherakulised fotograafid oma tekkimislugu jäädvustada. Olgu möödaminnes tähendatud, et sinise valguse elukahjulikkust kasutatakse mõnel pool isegi igapäevases elus. Nimelt pannakse toidukambrite, tapamajade akendele sinised klaasid. Kärsed, hallitus jne. ei kannata säärast „surmavalgust“ välja ja hävinevad.

Rõugehaigete ravitsemine, punaselt tapitseeritud toad, punased haavaplaastrid, punase valguse mittekahjulikkus jne., — mis on sel kõigel vere värviga tegemist? Ent siiski! Sest ka veri on punane! Me

veendume kohe, et siin ei ole juhusliku sarnasusega tegemist.

Kujutlege, — mis sünniks, kui meie kehha ehk üldse loomalise organiismi tungiks harilikku valguse kiired! Igalpool oleks segadus, paanika, igalpool hääbumine, surm! Siin on kaitset vaja. Ja loodus on seda soetanud. Juba naha pind on säärane, mis võimalikult palju valgust tagasi, „laili peegeldab“ ehk hajub. Lõunamaalaste nahk on mustjas, pigmentirikas. Ka meie nahasse tekib suvel tugevama valgustuse puhul rohkesti pigmenti. On valgustuse liig järsk ja tugev, ei anta kehale aega kaitsepigmenti loomiseks, siis tekivad nahapinnale rakud, isegi haavad. Üldse on üleliigne päikesepaiste, päikese käes „küpsimine“ kahjulik. Pidagu sportlased seda silmas! Nüüd edasi. Ettekujutamata tiheda võrguna levib vere juussoonestik üle kogu keha. Igalpool punane veri, igalpool punane hämarus. Igalpool „neelatakse“ valguse violetid ja teised elukahjulikud kiired, — need ei saa nüüd kuigi sügavale keha sisemusse tungida. Seda näitab juba lihtne katse. Hoidke käed punase elektripirni ümber, — punane valgus tungib läbi käe, eriti sõrmede, haarate aga ümber sinise või violettvärvilise elektripirni, siis ei näe te midagi, sest kätes voolav veri on need kiired neelanud. Mida meie kõigest sellest järeldame? Me järeldame, et punaste vereliblede kujul on loodus meile valguse vastu suurima kaitsevahendi annud! Meie keha sisemus on nagu punaselt valgustatud fotograafi kamber. „Ja nagu fotograaf ainult hoolikalt proovitud pimekambrivalgusel saab ilmutada ja töötada, nii on ka siseorganide korralik tegevus ainult nende kiirte juures võimalik, mida normaalne vere värvaine läbi laseb“ (Ries).

Nüüd saab meile mõistetavaks nii mõnigi asi. Tuleksime kõigepeält korraks veel rõugehaigete juure tagasi. Rõuged on nahale ilmunud. Keha pinnale on tekkunud haavad. Siin peetakse nüüd mädanemise kujul suuri käratuid võitlusi haigusepisilaste ja keha kaitsete valgete vereliblede vahel. Haava pinnal on aga veresooned hävinenud, mäda — peamiselt valguse vereliblede kogu — on ju kollakas, ja seega pole haava paranemise piirkonnas kusagil punaseid vereliblesid valguse kahjulikke kiiri tagasi tõrjunas. Just seepärast ei tahagi haavad valguse käes kiiresti pa-

raneda. Ungarlased talitavad õieti, kui nad rõugehaiged punasesse vaipa mähiivad...

Vistrikkude ja paisete ümbrus on punane: vere-sooned on laienenud ja tugevasti verrega täidetud. Vististi on meil siin jällegi haige kehaosa kaitsmisega tegemist. Määrime sääraseid kohti joodiga, siis kaob puna. Loomulik, sest jood neelab ju niidid ise kahjulikke kiiri, tuleb verele appi. Samasugune ülesanne on nähtavasti joodil, sarlakipunasel ja teistel säärastel ainetel ka haavade juures.

Mäehaigus. Kõrgetele mägedele ronijaid valdab nõrkus, ärritus, hirm. See on seletatav seega, et siin valgus elukahjulikkude kiirte poolest rikkam on, hapnikuhulk õhus väheneb, mistõttu veri sinakamaks, venooslikumaks muutub ja oma kaitsevõimest palju kaotab. Mis teeb aga keha? Tema suurendab oma

punaste verelibledede arvu! Otse sõjateegiline võte: on vägi tehniliselt nõrk, siis tuleb teda meeste arvu poolest suurendada! Arstid on ka selle nähtuse kasutanud: „verevaesed“ saadetakse mägedele või „kõrgustikupäikesega“ ravitsemise sanatooriumi.

Hommikumaalased kannavad punaseid päikatteid. Inglise asumaade sõjaväed kannavad valget univormi, kuid kübar ja bluus on neil punased. Eks ole meil siin tegemist appitulekuga punastele verelibledetele, samuti nagu ungarlaste rõugehaigete ravitsemise juures! Juhuslikult, nagu pool kogemata on inimesed säärasele valguse vastu võitlemise viisidele tulnud. Palju suuremat abi oma punastele teenritele võime aga siis tuua, kui me nende kaitseülesannet tunneme. Ja me tunneme seda niidid!

S. Wörishöffer. Noorsoole toimetanud Victor Neggo.

6

KUUES PÄÄTÜKK.

Hundid. Raiotide külas. Parsi Bowandi surm.

Järgmisel hommikul jätkati reisi juba neegriteta. Dshumbo sammus ees. Talle järgisid mõlemad mehed ja mele sõbrad, korjates härjapõlvilase näpunäitel igasugu taimi. Nilpea aga kui üks poistest olevandi lähedusest tahtis lahkuda ja sügavamale tihnikusse tungida, hoidis teda mahaut hoiatades tagasi.

„Jää siia, faringi, — põõsaste all varitseb tiiger!“

„Aga miks peaksime Dshumbo naabruses ohuta olema, Hondin?“

„Seepärast et ta kassi lähedust haistab ja meid hoiatab.“

Vilunud juhi kindlusega sammus Dshumbo meeste ees läbi metsiku looduse. Veel polnud ta hoiatusmärki annud, kuid ta hoidis lonti kõrgel üle päa, mis tõendas, et ettevaatust oli vaja.

„Kas tügrid?“ sosistas Tippoo.

„Ei, ma ei usu. Pigemini hundid, kes meile järgivad.“

Kandetooli õõnsusist otsiti pistolid välja ja varustati nendega ka noormehi — samm samunult liikus seltskond edasi, järgides olevandi tornisarnaselt pistutatud loidle. Dshumbo haistis vaenlast, see oli kõigile selge.

Ja vaevalt saja sammu pärast kõlas äkki hoiatushüüd. Dshumbo hele pasunahääli kõlas vägevalt läbi põõsastiku, — lindude karjad tõusid ehmatahes õhku, antiloobid ja hirved tormasid metsikus jooksus läbi padristiku, puruks tampides mull ja võsu.

Hõõguvad, õelad silmad vilkuskid põõsastikus — kaks suurt hunti sööstisid põgenedes eemale, paljastades ähvardavalt valgeid kihvu. Mõne minuti pärast valitses jällegi endine rahu. Vägev lont laskus alla ja Dshumbo krõbistas oksakese koore kallal, nagu tahaks ta endist ehmatusi kiiresti unustada.

Tippoo hingas kergendatult „Oht ainult need kaks!“ ütles ta.

„Aga nad saavad niidid meid jälgima. See on paha,“ arvas Hondin.

Härjapõlvilane kehtas õigu. „Seda tuleb ära oodata,“ vastas ta. „Kas olete juba taimi leidnud, mu lapsed?“

„Me otsime,“ vastas mahaut rahulikult. „Astu sinna, Richard, sääl kõrkjate vahel kasvavad nad.“

Päev läks õhtule. Taimekorjamine oli tänaseks lõpetatud. Kõigi imetuseks oli Richard kõige rohkem taimi korjanud. Tippoo kaval nagu hillgas häämele pärast, kuid ta ihmsus jäi siiski võitjaks.

„Annan sulle teine kord lubatud rupla,“ ütles ta. „Tõepoolest, pean selle esiteks järgmises külas ise teenima.“

„Ja siis pane ta rahulikult teiste juure,“ naeratas Richard. „Mul pole raha vaja.“

Nad jõudsid õlgedest ehitatud hurtsikute juure, mis laia ringina päris küla ümbritsesid, ja säält vabale platsile keset küla ennast. Ehitused ja riletus, majapidamisriistad ja elukombed olid kõigil neil inimestel ühesugused; kuid küla ümbruskonnas elutsevad pärismaa-

lased kuulusid põlatud ühiskonna kihti. Nende juures ei peatunud nõid silmapilgukski, vaid liikus otseteed kuni tänava ääres asuva tihja hooneni ja asus oma kaastastega sellesse. Hurtsikus oli kaks eraldatud ruumi. Hoone ees seisis kividest ehitatud kolle.

Niipea kui Tippoo külla oli astunud, võttis ta turbanist oma vile ja hakkas mängima, muidugi sootuks teisiti kui ussidetantsuks, aga siiski sama riistaga. Ka siin ei jäänud soovitud tagajärg saavutamata. Iga eesriide, iga majanurga tagant ilmusid pruunid näod nähtavale, lapsed jooksid karjadena kokku, tuttavad teritasid nõida, toiduaineid tassiti kohale ja elevandile annetati puuvilja.

Hondin ja poisid pikutasid Dshumbo hiiglakuju kõrval lõhnavas heinas. Kandetool oli ta seljast vabastatud, hoolsalt suletud ussidekorvid kusagile nurka asetatud ja õhtueine söödud.

Nüüd algas nõid alles oma päriset äri. Ta oli käksed ülles koorinud ja seisis tule ääres nagu harilikult. Ta ees sekeldasid abiotsijad. Kaks noormeest kandsid kätel hõbejuukselise rauga, kelle päevad näisid loetud. Ta hingas raskelt, vahete-vahel asetas ta oma kõhnad käed rinnale ja otsaesisele, nagu tahaks ta ärakannatamatut valu vaigistada.

„Anna mulle oma kangemast joogist, Tippoo, anna mulle uut elu,“ oigas ta, „ja ma kingin sulle sada kitse!“

„Tippoo, armas hää Tippoo, hoia tilgake minu vaese lapse jaoks! Vaata ainult ta väikesi liikmeid, nad on krampidest kõveraks kistud, vaata, kuidas ta kannatab! — Tippoo, anna väetemale tilgake, ja tumeda-silmaline jumalanna tasub sulle tuhatkordselt!“

Härjapõlvlane käänas päa. „Kas suudad maksa?“ küsis ta naitselt.

Indialanna nuuksus. „Mul pole midagi anda,“ hädaldas ta. „Mu mees on surnud, viimase kitse murdsid hundid — ole armuline, sahib!“

Tippoo kehtas õlgu. „Ma ei või sind aidata, Auringa,“ vastas ta. „Need tilgad on väga kallid, ja ma olen vaene. Kas näed neid kaht faringi sääl. Nad aitavad mind vanameest haigust surmavate taimede otsimisel, ma pean neile aga selle eest palju rupiaid andma, palju rupiaid. Ei, ei, ma ei või sind aidata!“

Teised abiotsijad tungisid tema ja nutja naise vahele. „Mulle salvi, Tippoo, vaata ometi seda haava, mille löi mulle vaenlase piik! Kümme rupiat salvi eest.“

„Annan sulle oma viimse kitse, kui parandad mu haige jala, Tippoo. Ma ei suuda enam välja minna ja puuvilja korjata, ma ei saa enam puu otsa ronida, kui metsikud röövlomad mind taga ajavad. Paranda mu jalg, ja ma annan sulle oma musta kitse.“

Tippoo kuulatas igasse külge. Ta muigas rahuldalt, kui keegi talle hääd tasu lubas, kui aga mõni vaene härdasti palus, näisid ta kõrvad lukus olevat. Jook joogi järele, salv salvi järele kadus ta pottidest ja kahteldest. Ta turbanisse sadas aina raha, toiduaineid ja puuvilja tassiti hulkadena kohale; aga nuteti ka kibedaid pisaraid, kuuldi vandumist ja needmist.

Kellel midagi ei olnud, millega tasuda, hillsis troostita minema, Tippoo süda jäi kõvaks kui kivi isegi vapustavamate hädade juures.

Hondin ei pannud kogu seda sekeldamist tähelegi. Ta suitsetas oma pipu, toetas päa käsivarrelle ja ei näinud külaelanikkude paluvaid või ähvardavaid sõnu kuulvatki.

Noormehed aga jälgisid pingul tähelepanuga kõike, mis nende ümbruskonnas sündis.

Oskar raputas pääd. „Tippoo on suur kelm,“ ütles ta tasakesi Richardile.

Sel hetkel astus tulekuma piirkonda mees, kelle eest kõik kooslijad aupaktikult kõrvale astusid ja kes käskija ilmega härjapõlvlast teretas. Ta rüü palistused olid kirjud, ta sandalid tikandusega kaetud, turban kuldniidikestega põimitud ja kael ja käsivarred rikkalikult ehetega kaunistatud.

Selle külla rikka, kõrgest soost pärisärra poeg Harit-Zeb oli üldiselt kardetud, karm ja vali mees. Ta astus härjapõlvlasele nii lähedale, et keegi ümberseljaist ei kuulnud, mis nad kahekesi kõnelesid. Tippoo ronis koldele, et võorast võimalikult hästi kuulda, kii gutas inetut pääd, pilgutas silmi ja lahutas käsi. Siis näis ta midagi töötavat ja kummardas alandlikult, kui Harit-Zeb lahkus.

Kümme minuti pärast ilmus ta meie sõprade juure. „Selle külla pärisärra, Bowand, on suremisel,“ sosistas ta, „haigus on pisut kiiremini arenenud kui arvasin, surm näib juba üsnä lähedal seisvat. Harit-Zeb usub, et pahaad vaimud ta isa ihus elutsevad, he-he-heh, see rumal lollpää. Sääl pole muud kui vesi, ainult vesi, kuid Bowand sureb siiski veel samal õöl — seda avaldab mulle mu kunst.“

„Sa pead mind saatma,“ lisas ta juure. „Tule, Richard, võta need nõõrid ja see anum! Sa ei tohi ühtki sõna kõneleda, vaid täida vaikides kõik käsud. Enne päevatõusu oleme ilusa summakese raha teeninud!“

Ta võttis suure rohupudeli kaenlasse, ja Richard pidi üht kõlõdetud kimpu ja väikest kaanega varustatud savianumat kandma. Nad sammusid läbi külla kivi-ehtuse juure, mis seisis keset avarat hoovi.

Välssseinte külge olid mõned põlevad tunglad kiinitatud. Ukse ees lamasis raidkujud, igasugused kummalised moonutused ja loomad, nende hulgas ka hiiglamadu pärami ammuni lõugadega. Ühtki elusat hinge polnud näha. Alles majas endas hillsisid neile kuulmatul sammul teenrid vastu ja juhtisid kartliku ilmega näos

härjapõlvilase ja ta kaaslaste trepist ülles. Kõik oli kivist, — seinad, põrand, lagi; kõik tundus jääkülmana, rusuv ja raske, just kui oleks surm juba need ruumid oma meelevalda alla võtnud ja kogu soojuse, kogu elu eemale tõrjunud.

Richardile tundus olukord pisut mõnuta, kuid ta hoidis end seda ilmutamast ja järgis ees sammuvale veiderdajale, kuni nad nõrgalt valgustatud tuppa astusid.

Teenrid jäid välja. „Kas sina oled, Tippoo? — Tood sa abi?“ hüüdis haige.

See lamas asemel ja hingas raskelt. Ta rebis kõhnade kätega polstreid. Ta silmad kõnelesid hirmsaist, seesmisist piinadest. Üle kuivanud huulte libisesid üksikud sõnad. „Ma ei taha surra! Ei taha surra!“

Ta kõrval põrandavaipadel kükitasid ta pojad, Harit-Zeb ja Au-Gond. Nad olid kaksikud, kuid verivaenlased, kuna vanem isa ainupärijaks tahtis olla ja teisele pärihärä võimust ja õigustest vähematki osa ei soovinud alles jätta.

Nüüd, isa viimisel tunnil, ütles Au-Gond:

„Sa pead otsusele jõudma, isa! Kes pärib su varanduse?“

Surija käänas pää nende poole. „Te mõlemad!“ sosistas ta. „Ma ei taha kumbagi eesõigustada — jagage vennalikult!“

Ning siis sulges ta silmad, ta käed kobasid otsides vaibal. „Tippoo! Kus sa oled, Tippoo? — Aita mind!“

Harit-Zeb ei vastanud ainustki sõna, ta vaatas ainult kindla, paljutähendava pilguga härjapõlvilasele otsa, kes talle samuti vastas, — need mõlemad mõistsid teineteist.

„Tahan sind aidata, sahib,“ vastas veiderdaja. „Elagu sa veel sada aastat, olgu su elutee roosidega kaetud!“

Nende sõnadega võttis ta Richardi käest väikese savianuma, avas selle kaane ja algas iseäralikku püha talitust.

Kaks teenrit tõid neljakandilisel kivialusel lamava kivist raiutud mao tuppa ja asetasis selle oma isanda aseme ette, siis tõid nad kaks kaussi, ühe keedetud riisi ja teise praetud kanaga täidetud. Need asetasis nad nõia jalge ette.

Tippoo riputas väikesest savianumast pisut tolm, nähtavasti tuhka, mao päale, siis asetasis ta mao saba keeru kana ja veidi riisi, kusjuures ta vahetpidamata endamisj arusaamatuid sõnu pomises.

See oli ohver pühale maole. Nüüd järgnes alles haige ravitsemine. Suurest pudelist anti talle mitmel korral lusikatäis rohtu, kusjuures nõid igakord põikj üle voodi kargas, lennul mao päält pisut tuhka võttis ja selle haige rinnale riputas.

Seda kordas Tippoo kümme kuni kaksteist korda, siis teatas ta, et haiget võimalik pole aidata.

Ei arstirohi ega ohverdamine polnud aidanud — majajumal, madu, ei soovinud üllima valitseja, hukkaja Shiva ees eestkostmispaalvega esineda. Surm pidi pea saabuma.

„Tooge püha lehm!“ käskis Tippoo.

Teenrid ruttasid minema. Nüüd oli vaja surija pere-mehe hingele teed taeva poole valmistada.

Seda ei suutnud Richard päält vaadata, ta tahtis salaja minema hiilida, kuid härjapõlvilase käskiv käeliigutus sundis ta paigale jääma. Nõiaarstina polnud Tipppoole sünnis käsualuseta olla.

Vahetpidamata maksis teenritele palju vaeva kollasekirju kangekaalse sarvlooma treppi mööda ülles haigetuppa tirimine. Viimaks aga kolistas siiski lehm tuppa. Kramplikult võpatasid kõik surija liikmed; ta teadis ju väga hästi, mis selle looma ilmumine tähendas.

Kuigi ta oma usupreestrita kaugel dshungliküla üksinduses elas, pidi ta kui parsiauline siiski kõigile harilikkuudele suremise pühadele talitustele alluma ja laskis seepärast rahulikult kõik siindida, mida Tippoo ja ta pojad nüüd temaga toimetasid.

Harit-Zeb vahtis süinge, kortsus otsaesisega ja rinnal risti põimitud kätega enda ette maha ja jälgis altkulmu piludes teiste toimetusi. Vaevalt näis ta isa surma suutvat ära oodata. Ainult viha ja varjatud hirm pesitses ta kahvatanud näojoontes.

Teine poeg, Au-Gond, püüdis pilguga täis armastust surija isa pääd toetada; kaastundlikult pühkis ta ikka jälle uuesti ilmuva külma surmahigi vanamehe otsaesiselt.

Tippoo oli päriselt palavikulises tegevuses. Olles ise usu, aususe ja siidametunnistusega, tundis ta siiski täpselt oma klientide igakordseid soove; ta teadis, esinedes kas arsti või veiderdajana, kas nõia või ussitaltsutajana, siiski alati, mida talt silmapilgul õieti oodati ja püüdis võimalikult neid nõudeid rahuldada.

Keset küllarahvast elas üksildaselt rikas parsi, kelle maa-ala ulatus mitme penikoorma kaugusele. Nüüd asus ta surema, tähendab pidid päikesejumaldajate usukombed täpselt teostust leidma; teiseusulise küllarahva ja nende eriliste nõnete jaoks leidis siis juba mõni teine päev.

Tippoo juhtsõnaks oli: „Ikka ja alati kavalalt!“

Nüüd oli tuba täis kurje valme, kes kärbestena õhus ringi hõljusid ja vahetpidamata surijat püüdsid puudutada, et ta hinge pimedusriiki talutada. Kaks parsisulast seisid seepärast suurte sulelehvikutega kummalgi pool peremeest, et põgenevat hinge roojastamise eest hoida; teised kaks sulast tõstsid haige voodist, kõrvaldasid ta seljast kõik riided ja asetasis ta täiesti alasti toolile istuma, siis andis Tippoo talle mõned tilgad neelata, mis varem lehmalaudas olid kogutud.

Suurtest bambusanumatest tõsteti vahetpidamata sooja vett ja valati puhastamiseks üle viimises võitluses tõmbuva keha. Üks sudane pani ettevaatlikult lehma saba surija käte vahele, teine toimetas suure, täiesti valge koera kohale ja hoidis looma pää nii, et see surijale näkku vaatas.

Keegi ei lausunud sõnakestki. Ainult tuul sosistas oma viit ja lilled lõhnasid lähedas aias.

Parsiusu järele on koer igavese elu teejuhiks; langeb aga ta vari surijale, siis eksib viimane teelt ja ei jõua kunagi taevasse.

Seepärast hoidsid kaks tugevat meest koera hikumatult paigal.

Au-Gond toetas mõlema käega isa vajuvat pääd, pisarad veeresid üle ta kurva näo, ta suudles tulikuuma otsaesist.

Richard palvetas tahtmatult: „Vägev jumal, anna neile andeks, sest nad ei tea, mis nad teevad!“

Ja siis oli kõik lõppenud. Veel viimne ringutus, viimne ohe, ja Bowand, ümbruskonna rikkaim mees, ei elanud enam.

Nüüd hilis Tippoo toast välja. Kiiresti järgis talle meie sõber ja hingas kergendatult, kui ta jälle vaikselt, raidkujudega kaunistatud hoovil seisis. Milline õõ! — Kunagi polnud ta aimanud, missuguse kirgliku armastusega pimedada paganuse kombeid toimiti.

Tippoo muigas. „Nüüd tulevad kolmekordsed pesemised,“ ütles ta. „Kes pole parsiusuline, see ei tohi selle juures viibida. Me võime päikese tõusuni magada, siis peame korjüst väimsel teekonnal saatma — Hondin ja Oskar muidugi ka. See on aukohustus.“

„Kas juba homme?“ imestas Richard.

„Päeva tõusuga — juba mõne tunni pärast. Oleks praegu ennelõunane aeg või isegi pisut hiljem, siis sünniks matus kohe. Surnud parsi korjüst heidetakse, niipea kui hing temast on lahkunud, mida varem seda parem, pühade lindude ette. Nad ootavad juba karjadena ümmarguste katusetu matustornide serval.“

Richard võpatas. „Kas raisakullid?“ küsis ta.

„Pühad linnud, jah!“

„Ning neile heidetakse surnu ette?“

„Isegi ilma mängisuguse katteta. Tule, tule faringi, olen väsinud.“

Nad jõudsid külla ja hurtsikusse, milles Hondin alles vahti pidas. Kui kõik vaipadele pikali olid sirutunud, heitis härjapõlvlane end põiki sissekäigu ette maha. Kes hurtsikusse tahtis tungida, pidi pimeduses ta üle komistama.

SEITSMES PÄÄTÜKK.

Bowandi matus. Tippoo vaimudemanagerina.

Kui päike järgmisel hommikul oma esimesi kiiri maapinnale läkitas, tabasid nende mänglevad tulukesed sügaval dshungli padristikus madalat, ümmargust tiputa torni, mis oli kaetud õõnsa, auklise kiviplaadiga. Avar, lahe kivitrepp viis torni otsa. Ehitusel polnud ühtki akent ega ust. Ta oli künkale püstitatud ja plats ta ümber hoolsalt igasugusest võsastikust puhastatud, ainult üksainus igivana hiiglapuu sirutas oma oksad kaugale üle saladusliku ümmarguse platsi. Selle lehestikus asusid pühad raisakullid, keda Parsi sulased igapäev siin toitsid, et nad puuga harjuksid ja siia pesitsema jääksid.

Röövikud kükitasid karjadena kõigil puuokstel. Need olid suured linnud, harjasega ühe kõrva äärest teise juure, alasti kaela ja kollaste jalgadega. Nende laiadel, mustjas-pruunidel selgedel istusid nende kammerteenrid — väikesed süsimustad rongad, kes suure innuga nende sulgedest igasugu putukaid ja muid väikseid lojuseid välja noppisid.

Mõned vanad, sassis sulgedega röövikud sirutasid vastiku, kakifooniilise kisa saatel oma paljaid kaelu.

Hommikutaevas muutus heledamaks ja heledamaks. Üks parsi lossiteener ilmus suurte lillekorvidega torni juure. Ta küivas hallidele, vanadele kivlastetele helio-troope ja roose, valged tähehülid, orhideesid ja noori, õrnu, rohelist võsukest.

Vaiksed pisarad veeresid kirjudele lehekestele.

Kõigilt okstelt sirutasid raisakullid oma violette kaelu. Kuhu jäi ometi täna nende toit?

Parsi oli lillekorvid tühjenanud. Ta heitis põlvili ja pööris näo päikese poole, sulges silmad ja tõstis lapiti iiksteise vastu asetatud käed taeva poole. Ta palvetas.

„Sa piha valgus, vaata armulikelt mu surnud isandale ja lase teda teed leida igavikku!“

Künkale lähenes iseäralik rongikäik.

Neli sulast kandsid lilledega kaunistatud kandraamij Bowandi surnukeha. Sellele järgisid surnu kaks poega, Tippoo, Hondin ja meie sõbrad.

„Miks ei maeta korjüst maa sisse?“ küsis Richard sosinal Hondinilt.

„Seepärast, et mädanemine parsiusu järele tähendab riivetamist. Teda ei tohi ka põletada, sest seeläbi saaks piha tuli roojastatud. — Aga nüüd vaht. Sää! selle puu all seisab dakhma — vaikuse torn.“

Kõrgele tõusid tiirledes ja tiibu lehvitates raisakullid. Mida sää! need neli meest kandsid, see oli — nende jaoks!

Kräaksumine, vilistamine, maruline liikumine puuokstes, lehed ja suled langesid fiigledes alla, siis piilumine ja kuulamine.

Aegamööda tõusid kandjad torni ülemise servani. Pühalikult asetasid nad oma isanda korjuse kiviplaadile. Üks sulastest tõstis surnu katva lina ja näitas seda hommikutuules lehvitates ta poegadele.

Harit-Zeb ja Au-Gond kummardasid päa. Nende huultel ei libisenud ükski leinaheli, aga lapiti kokkupandud käed tõstusid päikese poole.

„Vishnu ja Shiva,“ sosistas Hondin, „jagage isekeskis teile toodud ohver. Sina, Shiva, hävita ihu, sina, Vishnu, hoia hinge.“

Richard ja Oskar olid oma päa paljastanud. Nende huuled liikusid „Meie-Isa“ palves.

Kui viimane parsi kivitrepilt alla astus, langesid raisakullid karjadena tornile.

Meie sõbrad sammusid ühes Tippoo ja Hondiniga aeglaselt oma hurtsiku juure tagasi. Tippoo laskis lõunasöögi tuua, pärast joodi veel kohvi piima ja suhkru-ruuta, ja pääle liihikest uinakut varjulises paigas algas jällegi arstirohtude valmistamine, kuid seekord isand doktori enda jaoks.

Tippoo keetis kõik eelmisel päeval nii suure vaevaga korjatud rohelist taimetarred. Ta ei nõrgestanud nende mahla ühegi veetilgaga; siis kurnas ta selle läbi riidetiiki ja asetas sel kombel saadud vedeliku jahutamiseks ussidekorvile.

„Seda kavatseb ta täna õhtul juua,“ sosistas Richard. „See peab teda joovastama, et pettus loomulikum näib. Igatahes peame näha saama, mis täna sää! tolle keset vaba platsi asuva väärjumalakuju juures sünnib.“

„Aga kuidas? — Egas pärismaalased meid ju ei luba päält vaadata.“

„Jäta see minu hooleks. Palmide ladvus ei otsi meid ükski silm, päalegi on siis juba ka pime.“

(Järgneb.)

Mart Raud: Kangastused.

„Sõnavara“ kirjastus, Tartus 1924.

Meie kirjanikkude noorema generatiooni edustajad on viimasel ajal õige aktiivselt tegutsema hakanud. Vikerkaarlased mäletavad väga hästi, kui läind aasta algul tõime kirjutuse Juhani Jaik'i ilmunud luuletuskogu üle. Sügisel ilmutasime sama autori „Võrumaa juttude“ arvustuse ja nüüd võime avaldada Mart Raud'i „Kangastuse“ arvustuse. Noortele pole Mart Raud'i nimi sugugi võõram kui Juh. Jaik'i oma. Raud'ilt on ilmund luuletusi ja juttusid mitmel pool ajakirjanduses. Ka „Vikerkaares“ on mitmed ta luuletused ilmund. Kõik mäletavad vist ta ilusat „Valget eeleegiat“...

Juhani Jaik on omapärane luuletaja, tema, rahvuslik Võrumaa laulik, on sündind Võrumaale,

„et laulda ilole, mis unustusse jäet.“

Tema luule on helge, rõõmus ja huumorilikuult fantastiline. Mart Raud'i luule on aga Jaik'ile vastand — melankoolne. Tema luule põhitoon on kurb-leinalline ja igatsevalt valus. Ta ütleb ise ühes luuletuses endast:

Mart Raud.

„Taas olen mina vaikne nukrustai ja vaid enesega olev melankoolik.“

Tema, kes vaid „endaga ja valuga“ on luuletaja, armastab ööd, pimedat tormilist ööd. Ta on siis oma kitsas toas, kus teda „külastavad kauged lemmiknimed“ ja kus „ei miski sega ta harrast oleskelu enesega“. Tema ei näe, ta on kurt ja tumm, sest tema väikesesse kambriisse ei ulatu kõrtsinaiste itsitused, tema ei tunne sotsiaalseid elupaheleid, ta näeb vaid valulist ilu, mis asub kõikjal looduses. Tema, inimesile nii väike, nimetu ja tähtsusetu täpik „ei kuule enesegi südant, hingamist.“ Luuletaja saadab oma unetud ööd mööda oma toas nagu kirstus, „mis täis musta pimedust ja rasket kella tiksumist“. Ta ootab hommiku sündi, kui see ei tule, siis kaebab ta valuga:

„Pean kuulma üksnes tuulte ikku,
kui õudset, võigast painu ma.
On raske tunda igavikku
öö kesten üheainuma.“

Raud'i paremad laulud on öölaulud. Võtame kas või näiteks ta lühikese „Öö“, mis varem ka „Looming'us“ ilmus. Kahtlemata on see üks paremaid, mitte ainult Raud'i loomingu, vaid kogu Eesti kirjanduses. Luuletus on ilusas stroof-skeemis, kus korduvad siseriimid, alliteratsioonid ja assonants. Toon ta alguse näitena, kui vormilt hästi õnnestund luuletuse:

„Siis, kui valgus väsib õvven
summub, tummub taevaääs,
kustub, mustub lõklev lääts,
tunen päikse pilku põvven.
Siis ma enda leian endan
tumma, kummalise öön,
viirlen, tiirlen tähti võön,
läbi lõpmatuse lendan.“

Oma ilusama aja — üksinduse silmapilgud — valvab Raud kitsas kambrikorus öid ja päivi; ta silmad lähevad harva kirsi, kuid ta näeb ikka ja ikka und, kus kaisutab enese kannatusi. Kogu ta olemine on vaid uni, ilus uni.

Raud on terav loodusvaatleja. Ta kannatab koos kaduva kevadega, nagu aastaajad ja loodusnähtused

temagagi. — „kask ringutab mu üle roogurd käsi, mu ahastusi kaasa heladen.“ Teda vaatisklevad pilved sa-lakesi ja kuused kõrged. Isegi süsimust mets vaatleb luuletajat, kes nukras poosis öisel uritunnil, mets kannab aga raskeid küsimusi luuletaja hinge ja närib tuhaks ta tunase õne. Raud näeb, kuidas „kuusetüvist vaiku sädelevat nõrgub“ ja kuuleb, kuidas „kõlistavad tiibu uinund kiilid“, ning paneb tähele, et „taevastiku mett pilvilt alla tilgub“. Raud näeb looduses asju ja sündmusi, mis harilikult vähe silma paistavad. Nimetamisväärt on ka Raud'i omapärased võrdlused, kas või „öö — nagu peekriin võluvaim viin“, ehk jälle omapärane ütetus nagu „täis silmad siuge siplevaid“ ja „tuisk õvven tormileb, tuhiseden lumihangi sööb“. Olgugi, et Raud'i luules palju eeleegilisi hääli, on märgata sellest vabanemist. Tema — „enesesse tardund, tolmund kivikuju“ küsib eneselt:

„Miks kurbus, värahtelev viirastus, on silmin sul?
Kas valud vahetad ja kalgid kannatused
on sindki varjudena valvaman su rännakul.
Miks kurbus, värahtelev on silmin sul?“

Kuid ta ei vasta siiski veel...

Ei saa nimetamata jätta Raud'i ballaade. Raud on ainukene nooremaist, kes rahvalaulu aineid ja vorme kunstluules tarvitab. Sel puhul on poolt ja vastu räägitud. Ei saa midagi selle vastu öelda, kui keegi kunstluulesse meie vana, kuid meeldiva ja ilusa regivärsi toob. Raud on seda üldiselt kaunis keskpäraselt teind. Ta paremad ballaadid on muidugi „Kanneldai“ ja „Näki tiitar“.

Enne lõpetamist veel mõni sõna ta luuletuste vormilisest küljest. Ta rütm on parem kui mõnel teisel algajal, ta meeldivaim värsivorm on sonett, ja „Kangastuse“ leidub neid kaunis küpseid sonette nii mõnigi.

Üldiselt jätab Raud'i esikkogu keskpärase mulje. Kui esikteosel on tal puudusi ja nõrkusi. „Kangastuste“ luuletused, mis pärit aastailt 1919—1923 ei anna küll täiesti terviku muljet, kuid loota võib, et Raud seda juba oma järgneva kogu „Äitsmikuga“ annab.

K. Ehrmann.

PARVETAMAS JÄGALA JÕEL.

J. F. R.

Kevadel, kui juba lumi on sulanud, jääd läinud ja alanemas, algab ettevalmistus parvetamiseks. Jägalas valmistatakse puid vastu võtma, Kehras tehakse tõket. On tõke valmis, tõmmatakse ta jõkke. Säetakse siis põigiti, teine ots teise kaldasse, ning seotakse tugevasti kinni. See on raske töö ja seda teevad ainult vilunud tööliselised. Lõbus on aga päält vaadata.

Parvetamisele tulevad puud, mis raiutud Alavere, Ravila, Uuemõisa ja teistest metsadest, on juba talvel, regedel, kas Jõevärvasse, Vetlasse, Nirku ehk Kaunis-saarde veetud. Neist kohtadest hakatakse puid siis ühel ilusal päeval vette loopima. Kõrgelt kaldalt visatakse puud üksteise järele jõkke. Vesi kargab üles. Kaldäärne vahutab.

Tööliselised teevad oma töö. Varsi on kallas lage. Ainult puukoored ja äratallatud maa tunnistab, et siin seisid puusüülad.

Tulevad parvetajad. Kümme kuni kolmekümmend meest pograd*) seljas. Järel tuleb hobune paadi ja köie koormaga. Jõuavad Pikaveskile. Siin jagatakse mehed, kes läheb edasi Nirku, kes jääb siia. Siis tööle. Vaja

kassell**) veski tammi taha tõmmata, et Tammiku paberi vabriku puud, mis Nurgust alla lastakse, segamini ei läheks Jägala puudega. Jõuame õhtuks ettevalmistustöödega lõpule.

Õhtul oleme kusagil talus öömajal. Lahke pererahvas. Märjad riided ja sokid, juhatakse, kuhu kiu-vama võib panna. Siis magama.

Järgmisel hommikul äratab veskitammi kohin. Natuke viilu on lakas. Kuid kell saab ka juba kuus. Riided selga, natuke hommikueineks leivakotist külmä liha ja leiba; pererahvalt saab pool toopi piima, ja tööle.

Värin käib kehast läbi, kui astud külma vette. Siin tammi all on voolav vesi — pole paadiga midagi teha — muud kui ise vette! Kuid tõuseb tuju. Siit kivi tagant ja saare äärest pograda nott lahti, ise libedate kivide pääl tasakaalu hoides jõuan edasi. Soo — nüüd on sügavam. Paadimehed sõidavad jõel, kaldamehed tõukavad kallastelt notte lahti. Siin on madal kallas. Vesi on kannud kalda laialt puid täis. Käed külge! Notid jõkke tagasi!

**) Tõke, ainult selle vahega, et tõkkel on mitu palki kõrvuti üle jõe tõmmatud, kuna kassellil ainult üks.

*) Poolsaag.

Jägala jõgi. Palkide vettelaskmine Nirgus.

Siin on vaikne vesi, vaevalt liiguvad puud. Kassell taha! Palgid või latid otsapidi kõiega kinni. Teist otsa veetakse kaldalt, teist paadist. Nii veetakse puud edasi. Mõnes kohas keerutab vesi. Puud käivad ringi. Ka siin peab kassell aitama.

Nõnda jõutakse, kui vähe tööd, mõne päeva pärast Kaunissaare.

Kaunissaares jagatakse mehed — kes tammii pääle, kes kasselli pääle, kes siia — sinna. Tammil tõmmatakse eest kaks vesivärvavat. Kasselli ots tõmmatakse viltu kaldast värvavate juure, nii et puud tammii taha ei pääse. Tõmmatakse suur kassell, mille taga puud, kaldast lahti, nii et kalda ja kasselli vahele jääb umbes kaks silda vahet. Puud pressivad välja ja hakkavad tammii poole liikuma. Esiteks pikkamööda, siis nagu hoogu juure saades, rutem. Siis tammist alla. Kord tuleb neid harva, kord paksu. Kord matavad nad värvavate vahe kinni ja tammimeestel on tööd seda lahti hoida. Siis ei tule jälle tükiil ajal nottigi. Kasselli ja kalda vahe on ummistunud. Küll püüab kassellimees seda lahti torkida. Higi jookseb tal nägu mööda. Viimaks õnnestub see. Tammii all puusillal on häda käes. Puud on ummistanud sillaaluse ja ähvardavad silla alla viia. Katsutakse seisma panna puude tammist alla-laskmist, mis aga ei õnnestu. Kutsutakse mehed kõik sillale. Ainult tammile peab üks mees jääma. Õnnestub silda päästa. Nüüd aga peab sillale kaks meest vahti jääma.

NALJAD.

Maateaduse tunnis.

Õpetaja tõreledes: „Mis müra te sääil jälle teete? Mis te sekeldate sääil maakaardi juures? Noh, kas vastate juba?“

Õpilane (Eestimaa kaardile näidates): „Uih, õpetaja härra, sääil 10 kilomeetrit Tapalt Tartu poole sibliib üks sitik.“

Paari päevaga on puud tammist all. Nüüd avatakse tammii värvavad, nii et see vabrikule viga ei tee. All-pool tammii tõuseb vesi. Suurema jao puud, mis kivide taga ja kalda ääres seisavad, viib vesi kaasa.

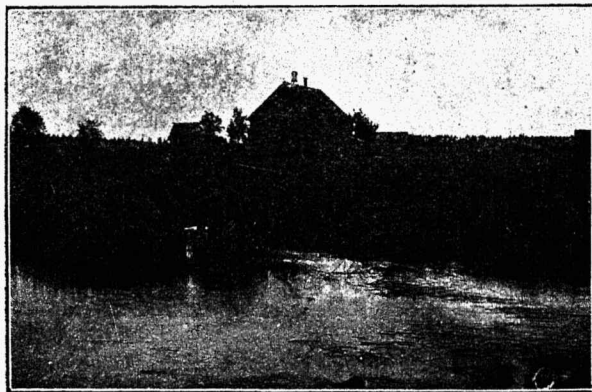
Kuid ka paha teeb vesi: kannab põõsastega kaetud kaldad ja saared puud täis. Värvavad tõmmatakse jälle alla. Kalad, kes suure veega tammii alla on tulnud, jäävad kuivale. Parvetajad püüavad neid.

Jõge puhastama! Kaunissaare Kõrgoja vana jõgi on puud otsani täis. Vesi tammii taga on madal, puud on kuival. Tuleb jõkke tassida. Tammii all olevad saared on siis veel puhastada, niisama ka vabriku kaanal. Siis Kaunissaare mõisa vanajõgi ja Angi järv. Angi metsavahimaja ljuures tõmbame jõele tõkke ette, et Tammiku puud, mis nüüd juba Kaunissaares, siin peatuksid. Püherdame Kehra koskedes ja Kehra jahuveski tammil teeme nalja. Siis anname puud üle teistele parvetajatele, kes nüüd nendega lähevad Jägala.

Läheme tagasi Pikkaveskile, et hakata Tammiku puude sabaga tulema. Nüüd on tulek seda parem, et esimesel käigul said suuremate käärude ja soppide suhu kassellid pandud, mis takistavad puud neisse minemast.

Parvetamine oli raske töö. Kui jõudis õhtu, olin väsinud ja magasin kui kott.

Parvetamine oli aga ka lõbus ajaviide. Mäletan lõunaid, kus istusime metsas tule ääres: vanemad parvetajad jutustades juhtumisi parvetamisest, mina kuulates. Mäletan öid, kus magasin kusagil lalkas või küünis, metsas aga laksutas ööbik...

Jägala jõgi allpool Kehra jahuveski tammii.

Sõõgimajas.

Võõras (kelnerile): „Tooge mulle vasikakotlett, aga võimalikult suur; olen väga närviline, iga väiksem asi ärritab mind hirmsasti.“

Kõrgem teaduslik stiil.

Professor (kuulajatele): „Nagu näete, mu daamid ja härrad, on siin selles klaasis õhutühi ruum, mida te muidugi näha ei või.“